

Državni izpitni center

M 0 4 1 5 1 1 2 3 M

SPOMLADANSKI ROK
TAVASZI IDŐSZAK

ZGODOVINA TÖRTÉNELEM

NAVODILA ZA OCENJEVANJE

Sreda, 9. junij 2004
2004. június 9., szerda

SPLOŠNA MATURA
ÁLTALÁNOS ÉRETTSÉGI VIZSGA

Izpitna pola 1**MIROVNA GIBANJA IN ORGANIZACIJE PO DRUGI SVETOVNI VOJNI****V izpitni poli je 25 vprašanj. Možnih je 60 točk.**

1. Pravilen odgovor je (Franklin Delano) Roosevelt, (Winston) Churchill, (Josif V.) Stalin. Zadostuje navedba priimka. Pri zapisu imen Roosevelt in Churchill se dopušča po ena napaka. Tri pravilne navedbe se točkujejo z 2 točkama, dve pravilni navedbi z 1 točko, ena ali nič pravih navedb prinaša 0 točk.
Skupaj **2 točki**.
2. Za navedbo vseh petih (ZDA, Rusija, Kitajska, VB, Francija) ali štirih članic kandidat dobi 2 točki, za navedbo treh ali dveh članic dobi 1 točko, za navedbo ene članice dobi 0 točk. Če je kandidat navedel več kot pet držav, se upošteva prvih pet. Za navedbo pravice veta se dodeli 1 točka.
Skupaj **3 točke**.
3. (Splošna) deklaracija o človekovih pravicah (toleriramo tudi dokument, listina o človekovih pravicah) je pravilni odgovor, ki se oceni z 1 točko.
Skupaj **1 točka**.
4. Pravilna rešitev je 5, 1, 3, 6, 2 in 4. Za šest pravih odgovorov kandidat dobi 3 točke, za pet in štiri pravilne odgovore 2 točki, za tri in dva pravilna odgovora dobi 1 točko, za en pravih odgovor dobi 0 točk.
Skupaj **3 točke**.
5. Odgovor (Harry) Truman prinaša 1 točko. Zadostuje pravilna navedba priimka. Denacifikacijo so izvajali tako, da so razpustili NSDAP in njene organizacije, razpustili in razorožili so nemško vojsko, enote SS, enote SA, Gestapo, razveljavili so nacistične zakone, nacistične voditelje so prijeli in jim sodili ... En pravih odgovor zadostuje za 1 točko.
Skupaj **2 točki**.
6. Kratka pravilna oznaka hladne vojne (stanje, ki ni ne vojna ne mir, ipd.) zadošča za 1 točko. Odgovor na drugi del vprašanja (ZDA in SZ) prinaša 1 točko.
Skupaj **2 točki**.
7. Pravilna rešitev je 2, 1, 4 in 3. Za štiri pravilne rešitve kandidat dobi 2 točki, za tri ali dve dobi 1 točko, za eno in nič pravih rešitev dobi 0 točk.
Skupaj **2 točki**.
8. Za pravilno navedbo, da gre za STO (upoštevamo tudi zapis tržaško ozemlje), dobi 1 točko. Za pravilno letnico (1954) se dodeli 1 točka. Za pravilno oznako obeh con dobi kandidat 1 točko.
Skupaj **3 točke**.
9. Prvi element: Berlin je po končani vojni razdeljen na 4 zasedbene cone (sovjetsko, ameriško, britansko, francosko) ipd. Upošteevamo tudi navedbo, da je bil Berlin razdeljen. Ta del točkujemo z 1 točko.
Drugi element: za navedbo vzroka (združevanje zahodnih con, uvedba enotne denarne valute ali marke, Berlin na ozemlju sovjetske cone, vohunstvo ...) in položaja (blokada in njen neuspeh zaradi zračnega mostu ...) se dodelita 2 točki.
Tretji element: za navedbo vzroka (gradnja zidu, množični prebegi na Zahod ...) se dodeli 1 točka.
Četrti element: padec berlinskega zidu; 1989; pomeni konec razdeljene Nemčije; je simbol konca hladne vojne 1990. Dve smiselni navedbi prinašata 1 točko.
Skupaj **5 točk**.
10. Kratak opis vzroka (razvoj gospodarstva, konkurenca, zaščita svojega gospodarstva, enoten trg, tesnejše sodelovanje tudi na drugih področjih ...) prinaša 1 točko. Evropska unija (EU – evropska zveza) je pravilni odgovor na drugi del vprašanja – 1 točka. Da (Slovenija je od maja 2004 članica) – 1 točka.
Skupaj **3 točke**.

11. Odgovora NATO in Varšavski pakt (zveza) prinašata vsak po 1 točko.
Odgovor Varšavski pakt ne obstaja več prinaša 1 točko. Priznamo tudi odgovor zveza SZ in vzhodnih držav ne obstaja več.
Skupaj **3 točke**.
12. Odgovor na prvi del vprašanja (strah pred socializmom, širjenjem komunizma, zlasti po zmagi komunizma na Kitajskem ipd.) prinaša 1 točko.
Pravilni odgovor na drugi del (Kitajska) tudi prinaša 1 točko.
Pravilni odgovor na tretji del (ne, ostaja 38. vzporednik) da 1 točko.
Skupaj **3 točke**.
13. Odgovor Bandung prinaša 1 točko.
Skupaj **1 točka**.
14. Za navedbo treh ali več načel neuvrščenosti (dekolonizacija, mir in varnost, proti delitvi sveta na bloke, gospodarsko sodelovanje med članicami) se dodelita 2 točki, za navedbo dveh pa 1 točka.
Drugi element: Zaradi notranjih konfliktov med članicami samimi, gospodarska in politična nestabilnost članic, razhajanje interesov med članicami in zaradi konca hladne vojne ... Vsak pojasnjen strokovno sprejemljiv odgovor se točkuje z 1 točko – skupaj 2 točki za drugi del odgovora. Če sta razloga le naštetata, se dodeli 1 točka.
Skupaj **4 točke**.
15. Jedrskega spopada, ki bi privedel do popolnega uničenja, ipd.
Skupaj **1 točka**.
16. Zaradi strahu pred zmago komunizma, premoči Severnega (komunističnega) Vietnama ...
Za pravilen razlog se dodeli 1 točka.
Sprememba v ZDA zaradi številnih žrtev, velikih stroškov, uporabe nekaterih orožij (npr. napalm), napadov na civiliste in zlasti medijsko razkritje le-tega. Za dva razloga kandidat dobi 2 točki (za vsak razlog po 1 točko). Upoštevamo tudi vsak drug strokovno še sprejemljiv odgovor.
Skupaj **3 točke**.
17. Razlogi so: odpor do potrošniške družbe, socialne neenakosti, podrejenosti posameznih družbenih skupin, odpor do konformizma, beg v brezbrizno življenje, življenje v skupnostih (hipijevstvo), uporniška glasba, množične demonstracije, zahteve po svobodi posameznika, miru.
Za navedbo dveh razlogov se dodelita 2 točki, za navedbo enega pa 1 točka.
Negativna plat: mamila ipd. – 1 točka.
Skupaj **3 točke**.
18. Pravilen je odgovor C, ki prinaša 1 točko.
Skupaj **1 točka**.
19. Razlaga rasne segregacije (delitve glede na raso; nestrpnost do drugopoltih, manjvrednost ljudi), in konkreten primer (ločene šole, restavracije, prostori na avtobusu ...) – 1 točka.
M. L. King se je zavzemal za miren način boja, po Gandijevem zgledu – 1 točka.
Odgovor na tretji del je ne – 1 točka.
Skupaj **3 točke**.
20. Na Zahodu gre za zahteve po boljšem šolstvu, večjo svobodo (avtonomijo) univerz, boljše možnosti študija, za večjo socialno pravičnost ... – za navedbo dveh razlogov 1 točka.
Drugi element: Francija – 1 točka.
Skupaj **2 točki**.
21. Pravilna rešitev je 2, 2, 1, 1 in 2. Upoštevamo tudi ustrezen zapis ZDA in SZ namesto števil. Za pet pravih odgovorov 3 točke, za štiri in tri odgovore 2 točki, za dva pravilna odgovora 1 točka.
Skupaj **3 točke**.
22. SALT 1 (upoštevamo tudi zgolj SALT) – 1 točka.
Nixon in Brežnjev (ameriški in sovjetski voditelj) – 1 točka.
Skupaj **2 točki**.

23. Navedba dveh načel (mirno sožitje, sodelovanje, nedotakljivost meja, ozemeljska celovitost, spoštovanje človekovih pravic, temeljne svoboščine ...) in pomena – 2 točki.
Le navedba dveh načel (brez razlage pomena) se točkuje z 1 točko, le navedba pomena (brez omembe načel) se ravno tako točkuje z 1 točko.
Navedba enega načela in razlaga njegovega pomena se točkuje z 1 točko.
Skupaj **2 točki**.
24. Pravilni trditvi sta A in D. Za vsako po 1 točka.
Skupaj **2 točki**.
25. Navedba odklonilnega odnosa vlad (oviranje, neupoštevanje) se točkuje z 1 točko.
Skupaj **1 točka**.

Izpitna pola 2**SLOVENCİ V SREDNJEVEŠKEM RIMSKO-NEMŠKEM CESARSTVU**

V izpitni poli je 25 vprašanj. Možnih je 60 točk.

1. Pravilen odgovor je A. Pravilni odgovor točkujemo z 1 točko.
Skupaj **1 točka**.
2. Pravilen odgovor na prvi del naloge je frankovski (zahodnodnoevropski) tip fevdalizma, ker je naše ozemlje spadalo pod nemško (frankovsko) oblast, kjer se je uveljavil ta tip fevdalizma, in za popoln odgovor dodelimo 1 točko. Delnega odgovora ne priznamo. Odgovor na drugi del naloge, da je vladar podeljeval fevde (bavarskim in frankovskim) plemiškim rodbinam, slovanskim odličnikom in Cerkvi. Ta del naloge točkujemo z 1 točko, če je naveden en pravilen element. V zadnjem delu odgovora je pričakovan odgovor, da so podložniki postali (dotlej svobodno slovansko) kmečko prebivalstvo, za kar dodelimo 1 točko.
Skupaj **3 točke**.
3. Pravilni odgovor:
 - a) v prvem delu odgovora kandidat opiše razmere brezvladja in neizvolitve cesarja (interregnum) v Rimsko-nemškem cesarstvu; za to dodelimo 1 točko;
 - b) navedba cesarja Rudolfa prinese 1 točko,
 - c) opis, ki pojasnjuje vsebinsko utemeljen razlog za njegovo izvolitev (težnja nemških knezov po izvolitvi manj pomembnega fevdalca ali druga vsebinsko ustrezna razlaga) da še 1 točko;
 - d) opis spopada med Rudolfom Habsburškim in Otokarjem II. Premislom za naše ozemlje točkujemo z 1 točko;
 - e) še 1 točko pa dodelimo za navedbo Štajerske.Skupaj **5 točk**.
4. Pravilna rešitev je 3, 2 in 1. Za tri pravilne rešitve dodelimo 2 točki, za dve 1 točko in za eno pravilno rešitev 0 točk.
Skupaj **2 točki**.
5. Za pravilno navedbo Barbara (Celjska) dodelimo 1 točko.
Skupaj **1 točka**.
6. V prvem delu je pričakovan odgovor, da so sklenili medsebojno (dedno) pogodbo (v primeru izumrtja ene od podpisnic pogodbe po moški liniji druga dinastija podeduje njene posesti), in ta del točkujemo z 1 točko; v drugem delu pa, da so Habsburžani (1456) postali pravni nasledniki celjskih posesti, in za ta del odgovora prav tako dodelimo 1 točko.
Skupaj **2 točki**.
7. Pri odgovoru upoštevamo, da je 2. faza kolonizacije zajela bolj nižinske predela, 3. faza pa je segla više, do nadmorske višine 1000 metrov. Vsako vsebinsko smiselno pravilno primerjavo ovrednotimo z 1 točko. Način obdelave zemlje je v obeh fazah (na) triletno kolobarjenje s praho; 1 točka. Navedba nižinske in višinske kolonizacije (načrtne, notranje in zunanje kolonizacije) da še 1 točko. Priznamo tudi druge strokovno utemeljene primerjave npr.: tipi vasi, njive, orodja ...
Skupaj **3 točke**.
8. Pravilen odgovor je: posvetni in cerkveni zemljiški gospodje (zemljiški gospodje). Eno pravilno navedbo točkujemo z 1 točko.
Skupaj **1 točka**.
9. Pravilne obkrožitve so A, B in F. Vsaka pravilna obkrožitev da po 1 točko. Če so obkrožene štiri črke (tri pravilne in ena nepravilna) – 2 točki; če so obkrožene štiri črke (dve pravilni in dve nepravilni) – 1 točka; če so obkrožene štiri črke (ena pravilna in tri nepravilne) ter pet ali šest črk – 0 točk.
Skupaj **3 točke**.

10. Pričakovani odgovori so: sodna funkcija nad podložnikom, razen »krvave rihte«, upravna funkcija, saj zemljiško gospodstvo predstavlja tudi upravno enoto, gospodarska vloga, podložnik daje obveznosti zemljiškemu gospodu, vojaška funkcija, gospod skrbi za obrambo ... Kandidat mora opisati dve pristojnosti zemljiškega gospoda nad podložnikom in za vsak pravilen opis mu dodelimo po 1 točko. Upoštevamo vse strokovno sprejemljive, vsebinsko različne odgovore. Samo naštete pristojnosti ovrednotimo z 1 točko.
Skupaj **2 točki**.
11. Za vsak ustrezno pojasnjen pojem kandidatu priznamo po 1 točko.
Huba – podložniška kmetija, ki je zadostovala za preživetje ene kmečke družine; ali druga vsebinsko ustrezna pojasnitev.
Velika pravda – poglavitna dajatev kmetov, običajno predpisana količina žita (upoštevamo tudi pravilne konkretne navedbe).
Mala pravda – manjše dajatve pridelkov, »vse tisto, kar je šlo na gospodovo mizo« (upoštevamo tudi pravilne konkretne navedbe).
Primščina – dajatev, ki jo je moral dati kmet ob zamenjavi gospodarja.
Skupaj **4 točke**.
12. Pravilne obkrožitve so: D, E in F. Vsaka pravilna obkrožitev da po 1 točko.
Skupaj **3 točke**.
13. Poglavitni razlog je bila tranzitna trgovina (trgovina, gospodarski razlogi). Za pravilen odgovor dodelimo 1 točko.
Skupaj **1 točka**.
14. Za primorska mesta (kraje) je bila značilna kontinuiteta s pozno antiko. Celinska mesta so bila omejena z ozidjem; primorska mesta pa so se raztezala v zaledje, ki je bilo gospodarsko in po družbenem položaju prebivalstva povezano in izenačeno z mestom. Prebivalstvo se je v primorskih mestih ukvarjalo tudi s kmečkimi dejavnostmi, meščani v mestih v notranjosti pa le s trgovino in obrtjo. Primorska mesta so imela že izoblikovano mestno samoupravo v obliki mestne komune. Primorska mesta so bila sprva upravna in cerkvena središča. Primorska mesta so drugače kakor mesta v notranjosti v 13. in 14. stoletju dobila statute.
Pri odgovoru upoštevamo vsako strokovno utemeljeno razliko. Za vsako opisano razliko dodelimo po 1 točko. Samo tri naštete razlike točkujemo z 1 točko.
Skupaj **3 točke**.
15. Pravilna rešitev je: 3, 1, 4 in 2. Za štiri pravilne povezave dodelimo 2 točki, za tri ali dve pa 1 točko. Ena pravilna rešitev 0 točk.
Skupaj **2 točki**.
16. Pričakovan odgovor je, da so imeli meščani pravico do trgovine (skladiščenja blaga), da so bili dolžni skrbeti za svoje hiše in obrambo mesta (varnost) ter da so bili dolžni skrbeti za higieno v mestu. Kandidatu priznamo vsako smiselno pravilno navedbo. Za vsak vsebinsko pravilen in različen element dodelimo po 1 točko. Samo prepis dveh ali treh pravic in dolžnosti iz vira točkujemo z 1 točko.
Skupaj **3 točke**.
17. Za navedbo Idrije dodelimo 1 točko, za navedbo dveh dežel Štajerske, Koroške ali pa Kranjske pa še 1 točko.
Skupaj **2 točki**.
18. Pravilna odgovora sta: politični razlogi (spor med Habsburžani in Beneško republiko, spor z Oglejem) in ljubljanska škofija. Za vsak del pravilnega odgovora dodelimo po 1 točko.
Skupaj **2 točki**.
19. Pravilni odgovor: kartuzijani, cisterijani, minoriti, benediktinci, frančiškani in viteški redovi; benediktinke, dominikanke in klarise. Pri odgovoru upoštevamo moške in ženske redove. Za vsak pravilno naveden red dodelimo po 1 točko.
Skupaj **3 točke**.
20. Pravilno zaporedje letnic je: 1436, 976, 1273, 1500, 1274 in 1414 (vrstni red: 5, 1, 2, 6, 3 in 4). Za šest pravilnih razvrstitev dodelimo 3 točke, za pet in štiri 2 točki, za tri in dve pa 1 točko. Ena pravilna rešitev 0 točk.
Skupaj **3 točke**.

Madžarski del:

21. Bela IV. je sprejel naslednje ukrepe: okreplil je meje, dal je zgraditi močne gradove (Buda, Visegrad), naselil je koloniste, podpiral je nastanek mest, podeljeval je posesti ... upoštevamo vsako smiselno navedbo. Za 3 točke mora kandidat navesti štiri ali več ukrepov, za 2 točki dva ali tri ukrepe, za 1 točko en ukrep.
Skupaj **3 točke**.
22. V Visegradu so se srečali poljski, češki in madžarski kralj. Navedbo vsaj dveh držav točkujemo z 1 točko. Drugi del odgovora je sklenitev zavezništva, to točkujemo z 1 točko.
Skupaj **2 točki**.
23. Razlogi za naselitev kolonistov so: rodovitna zemlja, ni bilo hude lakote, ugodni pogoji za razvoj vinogradništva, za določen čas so bili oproščeni plačevanja davkov ... upoštevamo vsako smiselno navedbo. Za 2 točki mora kandidat navesti tri razloge, za 1 točko pa dva razloga, eno navedbo točkujemo z 0 točk.
Skupaj **2 točki**.
24. Za dve točki mora kandidat navesti sledeče: novi ukrep je prepovedal prodajo plemiške posesti in je odredil, da plemiči nimajo pravice prodati posesti, temveč posest v primeru smrti podeljujejo najbližji sorodniki. Za delno navedbo damo 1 točko.
Skupaj **2 točki**.
25. Pravilna odgovora sta B in D. Za vsako pravilno ugotovitev damo 1 točko.
Skupaj **2 točki**.